

שניידר
הפעילי הדיוני קניפר בע"מ

הופיע גליון מס' 19 של

גמד

הירחון המצויר לבידור והומור
* כל המדורים הקבועים
עשרות קריקטורות
*
64 עמודים • 500 פרוטה

ספרים

מקור

סייג אישי

היו ומותו של יהונתן ארגמן
(רומן מאת יוסף בריוסף, הוצאת פועלים, 281 עמודים) הם הנסיון הנועם הישראלי הראשון להשקיף על מלחמת השיחורר הישראלית, דרך משקפים בלתיידועות עד כה: משקפיו של בן הדור שלאחר-מלחמת השיחורר.

כי יוסף בריוסף, בנו המזוקן של המספר יהושע ("סיפור הארבעה") בריוסף, ומי תברם של שני ספרים קודמים, הינו בן הדור שלא ידע את מלחמת השיחורר, אלא מיספוריהם של המבוגרים. אם כי בריוסף עצמו, למרות גילו הצעיר (27), השתתף במלחמת השיחורר, הרי כנציג מובהק של בני גילו, מעלה בריוסף את סיפורה של אותה מלחמה בסייגים אישיים בולטים.

יהונתן ארגמן הוא מפקד כיתה, המי פוצץ בראשית הרומן בית עברי ששימש לו מחודלומות ומטרת-טיולים בילדותו. באור תו קרב הוא הורג אדם, משבש את מערכת המוסר, עליה חונך כל ילדותו. תוך רומן אהבים עם מרים, פליטת מחנות הריכוז, וריב מסוכסך עם עצמו, הוא חוזר על רוב פרשיות התנ"ך, שולח, בסימום של הספר, את חברה של אהובתו, אף הוא פליט ה- שואה, למחנה, מאבד עצמו לדעת ימים אחדים לאחר מכן, חלקו השני של הספר, בו משחורים קרוביו וחבריו של המתאבד את זכרונותיהם המשותפים, הוא גם התזק והבשל יותר ברומן, ניתן להיכלל בקלות בכל ספר עולמי שהוא תולדת מלחמה.

אונם בסגנון ההשכלה. אולם המכ- שלה העיקרית של הרומן אינה דחקה סיר פור העלילה הפסבדו-נכחי, אלא לשונו ה- נמצאה, הנאנסת בידי הסופר, המחפש לו סגנון אישי משלה, מחקה בלי משים את אבות ספרות ההשכלה. בריוסף הפורץ את התחומים הצרים של סיפורת מלחמת השיחורר בהצלחה בלתי מבוססת, חוזר על שיגאת-היסוד של אבות סיפורת זו. כיוהר וכשמיר בספריו המאוחרים יותר, חותר בריוסף לקראת קנקן מבריק יותר, מסתכן באובדן תוכנו — היין הטוב.

תרגום

המיתוס של הראש הגדול

דוד בן-גוריון (מאת רוברט סנטג'יון; תרגום יצחק עבאדי, הוצאת אחיאסף; 304 עמודים) הוא רומן-ביאוגרפי-היסטורי, המ- גלה לאזרחי ישראל הרבה פרטים שלא ידעו על עצמם. למשל: "במדינת ישראל יודעים אימתי מתחילה עונת-האביב ועונת- הסתיו, לפי לבושו של ראש הממשלה. כשעוברת הרינה, כי בן-גוריון הופיע ב- חולצה פתוחה, משמע כי עת האביב הגיעה, ואם הוא רוכס את חולצתו, משמע כי הקיץ חלף עבר."

בהשראתו של בן-גוריון עצמו, ואחרי שאיין את בני-ביתו, אנשי-החצר שלו, וכתיסר אישים ברחבי-העולם שפגשו בו, ניסה רוברט סנטג'יון לכתוב מעין רומן היסטורי, ולתאר בו את פרשת חייו של בן-ג, כפי שהיא משתקפת בתולדות הציר- גות ותקומת ישראל. תחת זאת כתב סנט- ג'יון את תולדות הציונות ומדינת ישראל, כפי שהן משתקפות בעיניו של בן-גוריון.

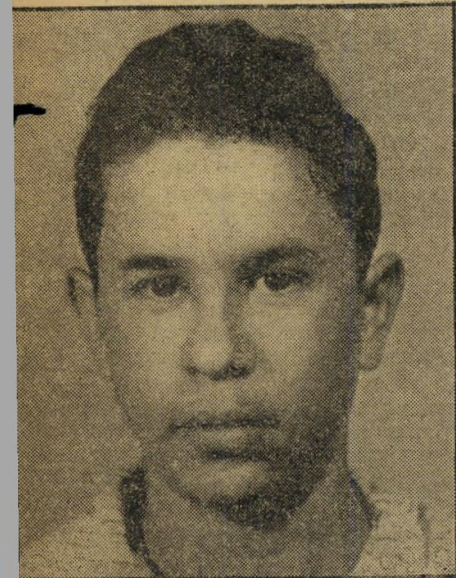
עוד בחדר בפלונסק, ידע דוד בן-גוריון, לפי סנטג'יון, את עתידו, הדהים פעם את חבריו לכיתה כהצהרה: "יום יבוא ואני אחיה מנהיג עם עשה ביגיי הכל כמו ידיו. לפי מטרה זו, עשה בן-גוריון, כשגנב סנטג'יון התחיל הכל בן-גוריון. כשגנב פרדה בסגירה, במלחמה למען שמירה עב- רית, היתה זאת. התחלה פורא, שהביאה, בסופו של דבר, לנצחונם של היילי-המחחרת של ישראל על הערבים. זאת היתה תחי- לתה של ההגנה היהודית בארץ-ישראל." גם המדיניות היהודית, הממלכתית, כושר הארגון והסוציאליזם העברי, היו פרי המ- צאתו. אפילו הספרות: "ככל שבן-גוריון מזקין, הופכים כתביו ליצירות ספרותיות מעולות, בעלות סגנון נמרץ וכוח ביטוי עשיר ומגוון... רק למעטים מבין סופרי ישראל יש עושר לשוני בעברית כמו לבן- גוריון."

יובל מראש. תוך כדי ביטול פעלם ואישיותם של כל האישים והגורמים ש- * שפתיים מלוחות, קובץ סיפורים ודליקה באיור האש, סיפור.

מורה צעידה בביית-ספני ילדים

לאה
ציירת בת 10, ביטאה באוטופור- טרט, שנעשה ללא ראיית-עצמה, את חיצוניותה ואת אייבטחונה העצמי. היא

אריה
צייר גם קודם לכן פרצופים שונים מסביבתו ומדמיונו, באו- תה צורה עצמה שבה צייר את עצמו. אולם

דליה
היא ילדה מפותחת ומבוגרת ב- רגשותיה, זבר המתבלט בצורה, בו חיתה חיי-יחידה בין כל המציירים.

פעלו במקביל לבן-גוריון, הופך סנטג'יון את סיפור-חייו של בן-ג' למיתוס אגדתי. מנהיגו האצ"ל והלח"י היו "ברובם עולים חדשים, צעירים מרייגפש שהיטלר לימדם לשונא, שראו כל כך הרבה טבח ושפרדס, עד שבעצמם איבדו את השכל הישר." לפני הקמת המדינה "היה הד"ר ויצמן חולה אנוש. זיבוטינסקי וברל כצולסון נפטרו, אחרים פסחו על שני הסעיפים. רק איש אחד לא היסס כל עיקר. ובדעה צלולה, ביד איתנה ובטוהה, לא הסית מבטו מאותה נקודה באופק, שנראתה לעתים כחזון מתעה."

בסחף התלהבותו מסלף סנטג'יון עוב- דות היסטוריות, טועה בפרטים קטנים, מת- עלם, אולי שלא במתכוון, מעובבות ותכר- נות, הבולטות עדיין במציאות של ימינו. לדוגמה: "הוא כמעט נקי לחלוטין מכל שירור של קטנות-מוחין. אף-על-פי שחזה מראש כל מאורע חשוב בחיי ישראל, ביובל השנים האחרונות, כמעט שלא שמעת מפיו את המילים: 'הוא אמרתי לכם זאת.'"

כדי להדגים את חושו הנבואי של בן-ג, מספר סנטג'יון את הסיפור הבא: "באפריל (1947), נתבקש בן-גוריון להעיד בלייק סכסס. הוא עבר דרך קהיר ופקיד-מכס מצ- רי, שידע מי הוא, השפילו ונהג עמו בגסות שעה ארוכה. בן-גוריון אמר: 'יבוא יום ויצטערו על כך.'"

מישויש מאצבעות הלך קלר. בסג- נון ילדותי ונאיבי מרבה סנטג'יון להשתמש באנקדוטות מפוקפקות, מסתמך עליהן לפ- רקים כעל עובדות היסטוריות. את סוד גדולתו של בן-ג הוא מנסה להסביר ב- סיפורים אודות ראשו הגדול: "דוד היה נער כחוש ונמוך-קומה, ואילו ראשו היה כל-כך גדול לעומת קומתו, עד שיום אחד הביאה אותו אמו לרופא, שאלה בחרדה אם משהו אינו בסדר. הרגעני גבירתי, קרא הרופא. בנך בסדר גמור, אך יכולני לומר לך כי יבוא יום והוא יהיה איש גדול. זה ברור לחלוטין מצורת גולגלתו וממידתה."

"על קיר הטרקלין של בן-גוריון, תלויה תמונה של הלך קלר, אם יסתכל בה מישוה, תאמר פולה: 'כשפגשה את בן-גוריון, מיששה את גולגלתו באצבעותיה, וקראה: 'איזה ראש! איזה ראש!' היא ידעה כי יש לו ראש של אדם גדול.'"

אנקדוטה נוספת, אותה מביא סנטג'יון כעובדה היסטורית: "באסיפה של מפלגת עליה חדשה, שהטיפה להבלגה כלפי הברי- טים, קם חבר אחד ושאל: 'יש להגנה תחנת רדיו חשאית, יש לאצ"ל תחנת רדיו חשאית. מדוע לא תהיה גם לנו תחנה כזאת?' האסיפה החליטה להתקין תחנה חשאית. ב- אסיפה הבאה הודיע הוושב-ראש: 'עלי להר- דיץ בצערה, כי נכשלתי בשליחותי. הבריטים סרבו לתת לנו רשיון לתחנת רדיו חשאית.'"

חדש וקריא

שקנאי לפני המצלמה

ג'רשווין (תולדות חיים, מאת זוד אבן, הוצאת לדורי, 327 עמודים). סיפור חייו של בן החיים היהודי שמוחו הכיל נעימות שאי אפשר היה להספיק להעלות אותן על הנייר במשך 100 שנה, כפי שנכתב בידי מבקר המוסיקה שהכתוב את תסריט הדפסודיה בתכלת, האוטוביוגרפיה הקולנועית של ג'רשווין.

פלי השקנאי (סיפור מצולם מאת פטר מירום, הוצאת מסדה, 66 עמודים) סי- פורו של שקנאי, שנלכד על חוף אגם ה- חולה, כשעדיין היה אגם, צולם בידי צלם קיבוץ חולתה פטר מירום, בכל תנוחות- החן האפשריות.

מערכונים (מאת אפרים קישון; הוצאת ספרסקי; 244 עמודים) 25 מערכונים נבחרים שהוצגו בהקת הנחיל בצלצירוק, לחקת פיקוד מרכז ותאטרון סמבטיון, נות- גים לקורא הזדמנות להכיר מקרוב את דמויותיהם של סלאח שבתי, הסרן שולט- הייס ודמויות אחרות, מפרי רוחו של קישון, ולהתמודד עמן בנוסיונות-משחק בתיים.

מפוזרה למדינה (מאת יוסף אר- ליצקי; הוצאת אחיאסף; כרך א' — 551 עמודים) — ההיסטוריה של ארץ-ישראל, הערבית והיהודית כאחת, החל ממלחמת העולם הראשונה, בתיאור אוניקטיבי מקיף וממצה, היכול בהחלט למלא את החלל ה- חסר של ספר היסטוריה על מאורעות שני הדורות האחרונים בישראל. שפע של תמו- נות ומסמכים מאפלים.